

ทฤษฎีแนวความคิดและข้อสมมุติฐาน

ทฤษฎีและแนวความคิด

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ทฤษฎีในการประกอบการศึกษาของ Adam Smith ผู้ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์สำคัญของภาษีอากรไว้ ซึ่งถือกันว่าเป็นลักษณะของภาษีอากรที่ดี ประกอบด้วย⁴

1. หลักความยุติธรรม (Equity)

ภาษีอากรที่ดีต้องจัดเก็บอย่างยุติธรรม และให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายในสังคมซึ่งภาษีมูลค่าเพิ่มได้ให้ความเป็นธรรมในการเสียภาษีมากขึ้นโดยผู้ประกอบการไม่ต้องเสียภาษีซ้ำซ้อนโดยสามารถขอลดคืนภาษีซื้อได้ในแต่ละเดือนภาษีที่ส่งซื้อสินค้ามา

2. หลักความแน่นอน (Certainty)

ภาษีอากรที่ดีจะต้องมีความแน่นอน ชัดเจน รู้ว่าใครบ้างจะต้องเสียภาษี เสียเท่าไร เสียอย่างไรและอาศัยฐานอะไรในอัตราเท่าไรซึ่งภาษีมูลค่าเพิ่มมีลักษณะดังกล่าวโดยไม่ยุ่งยากซับซ้อน ในการตีความว่าผู้ประกอบการ ในแต่ละประเภทจะต้องเสียภาษีในอัตราเท่าไร ทั้งนี้ภาษีมูลค่าเพิ่มจะเสียในอัตราที่แน่นอนในแต่ละประเภทของผู้ประกอบการ

3. หลักความสะดวก (Convenient)

ภาษีอากรที่ดี ต้องสะดวกในการจัดเก็บ และสะดวกในการเสียภาษีรวมทั้งตัวกฎหมายภาษีเองจะต้องเข้าใจง่าย นอกจากนั้นแบบแสดงรายการและข้อกำหนดต่าง ๆ จะต้องง่ายต่อการปฏิบัติด้วย ซึ่งภาษีมูลค่าเพิ่มจะเสียภาษีต่อเมื่อขายสินค้าและให้บริการเท่านั้น จึงเป็นการสะดวกในการเสียภาษี

4. หลักประหยัด (Economy)

ภาษีอากรที่ดี จะต้องประหยัด โดยจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อย แต่เก็บภาษีได้มาก ซึ่งภาษีมูลค่าเพิ่มที่นำมาใช้นั้นมุ่งเน้น ให้ผู้ประกอบการจัดทำบัญชีและหลักฐานเอกสารใบเสร็จรับเงินและใบกำกับภาษีเพื่อนำมาขอคืนภาษี ย่อมส่งผลถึงรายรับ

⁴ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , การเงินธุรกิจและการภาษีอากร
(กรุงเทพมหานคร : 2533), หน้า 29-32

ในการเสียภาษีของผู้ประกอบการที่จะถูกต้องมากขึ้นนับเป็นการกระจายฐานภาษีให้มากขึ้น
 เนื่องจากภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นระบบภาษี ที่นำมาใช้ใหม่ ได้มีหลักการในระบบ
 ภาษีว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บไม่ซ้ำซ้อน ชัดเจน แน่นนอน และเป็นธรรม ซึ่งเป็นลักษณะ
 ภาษีอากรที่ดี ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ใช้ทฤษฎีของ Adam Smith เพื่อศึกษาถึง
 ทิศนคติของผู้ประกอบการต่อภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อสมมติฐาน และแบบสอบถามต่อไป

ข้อสมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ประกอบการในอำเภอเมืองเชียงใหม่มีทัศนคติต่อภาษีมูลค่าเพิ่มแตกต่างกันตามกลุ่มธุรกิจ
2. ผู้ประกอบการในอำเภอเมืองเชียงใหม่มีความรู้ความเข้าใจในภาษีมูลค่าเพิ่ม
3. ปัญหาสำคัญที่สุดของผู้ประกอบการในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับใบกำกับภาษี

ชนิดของตัวแปรสมมติฐาน

ตัวแปรเหตุ	ตัวแปรผล
ผู้ประกอบการในอำเภอเมืองเชียงใหม่	ทัศนคติต่อภาษีมูลค่าเพิ่มแตกต่างกัน-ตามกลุ่มธุรกิจ
ผู้ประกอบการในอำเภอเมืองเชียงใหม่	มีความรู้ความเข้าใจในภาษีมูลค่าเพิ่ม
ปัญหาในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มของ-ผู้ประกอบการ	ใบกำกับภาษีเป็นปัญหาสำคัญที่สุด

นิยามศัพท์

1. ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้เฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยในท้องที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ที่ประกอบกิจการขายสินค้า หรือให้บริการในทางธุรกิจ หรือวิชาชีพและเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยนำ ภาษีขาย-ภาษีซื้อ โดยจัดแบ่งตามประเภทของการประกอบการออกเป็น 3 กลุ่มธุรกิจ ดังนี้

1.1 กลุ่มธุรกิจผู้ส่งออก

1.2 กลุ่มธุรกิจผู้ขายส่งหรือขายปลีก

1.3 กลุ่มธุรกิจผู้ให้บริการ

2. ทิศคติ หมายถึง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการต่อภาษีมูลค่าเพิ่มเกี่ยวกับ

- หลักการและประโยชน์ของภาษีมูลค่าเพิ่ม
- กฎหมายและระเบียบของภาษีมูลค่าเพิ่ม
- ความคิดเห็นอื่นๆ ต่อภาษีมูลค่าเพิ่ม

3. ความรู้ความเข้าใจ ในภาษีมูลค่าเพิ่ม หมายถึงผู้ประกอบการ ู้หรือไม่รู้กฎหมายระเบียบข้อบังคับของภาษีมูลค่าเพิ่ม เกี่ยวกับ

- ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม
- การจัดทำรายงาน และเอกสารหลักฐาน
- การจดทะเบียน และการยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม
- การขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม

4. ปัญหา หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการ ดังต่อไปนี้

- ปัญหาเกี่ยวกับใบกำกับภาษี
- ปัญหาการจดทะเบียนและการกรอกแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม
- ปัญหาการยื่นแบบเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่

สรรพากร

5. ภาษีมูลค่าเพิ่ม หมายถึงภาษีอากรประเมินซึ่งนำมาใช้จัดเก็บแทนภาษีการค้าตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 เป็นต้นมาโดยจัดเก็บจากการขายสินค้าหรือการให้บริการไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดๆ ในทางธุรกิจซึ่งผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของบุคคลธรรมดา คณะบุคคล บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ถ้าหากมีรายรับจากการประกอบการเกิน 600,000 บาทต่อปีขึ้นไปและรายรับที่มีจากการประกอบการนั้น ไม่เข้าข่ายประเภทรายรับที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมายแล้ว จะต้องจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

6. ใบกำกับภาษี หมายถึง เอกสารหลักฐาน ซึ่งผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการที่จดทะเบียนเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยวิธีการนำภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อ ได้เรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้ซื้อหรือผู้รับบริการในอัตราร้อยละ 7 ของราคาสินค้าหรือค่าบริการซึ่งผู้ประกอบการจดทะเบียนดังกล่าวต้องออกหลักฐานใบกำกับภาษีขายให้แก่ผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการเพื่อแสดง

จำนวนเงินภาษีขายที่ได้เรียกเก็บ และในด้านของผู้ซื้อหรือผู้รับบริการซึ่งได้รับใบกำกับภาษีนั้นมาหรือ เรียกว่าใบกำกับภาษีซื้อ ถ้าหากว่าเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และในเดือนภาษีที่ประกอบการนั้นมีใบกำกับภาษีซื้อมากกว่าใบกำกับภาษีขายก็สามารถขอคืนภาษีซื้อที่ชำระเกินจากกรมสรรพากรได้ซึ่งลักษณะประเภทของใบกำกับภาษีมีอยู่ 2 ประเภท ดังนี้

- ใบกำกับภาษีแบบเต็มรูปจะต้องมีชื่อและที่อยู่ของผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ และต้องแยกจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มออกจากมูลค่าของสินค้าหรือบริการให้ชัดเจน

- ใบกำกับภาษีอย่างย่อไม่ต้องมีชื่อและที่อยู่ของผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ และไม่ต้องแยกจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มออกจากมูลค่าของสินค้าหรือบริการ แต่ต้องมีข้อความระบุชัดเจนว่าได้รวมภาษีมูลค่าเพิ่มไว้แล้ว

บททวนวรรณกรรม

ในการวิจัยทัศนคติของผู้ประกอบการต่อภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้มีการศึกษาบทความหลายเรื่อง สรุปได้ดังต่อไปนี้

สุชาติ เชาววิศิษฐ์ (2533)⁵ ให้สัมภาษณ์ว่าประชาชนผู้เสียภาษีรู้เรื่องภาษีมูลค่าเพิ่มพอสมควร เพราะกรมสรรพากรได้จัดสัมมนา และประชาสัมพันธ์ไปมากและในระบบภาษีมูลค่าเพิ่มก็ไม่มีอะไรซับซ้อนเลย คือ เราขายอะไรก็เรียกเก็บภาษี 7% เวลาซื้ออะไรเข้ามาก็เสีย 7% แล้วเอาส่วนต่างมาหักกลับกัน ถ้าภาษีขายสูงกว่าภาษีซื้อก็นำส่งสรรพากร หรือถ้าภาษีซื้อสูงกว่าภาษีขายก็มาขอคืนและในอนาคตเมื่อใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มจะหนีภาษีได้ยาก

ตามบทความนี้ใช้ในการศึกษา ถึงทัศนคติของผู้ประกอบการต่อภาษีมูลค่าเพิ่ม ว่าภาษีมูลค่าเพิ่ม จัดเก็บไม่ซ้ำซ้อน ง่ายต่อการเสียภาษีและยากต่อการหลีกเลี่ยงภาษีและเป็น การทดสอบว่าผู้ประกอบการเข้าใจในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มมากน้อยเพียงใด

สมชัย ฤชพันธ์ (2532)⁶ ได้ให้ความเห็นว่าระบบบัญชีธุรกิจของไทยเจริญก้าวหน้าและแพร่หลายมากกว่าในประเทศอินโดนีเซีย และไม่แพ้เกาหลี เมื่อตอนนำเอา

⁵ สรรพากรสาส์น, 5 (พฤษภาคม 2533) : 4

⁶ สมชัย ฤชพันธ์, ภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีด จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 3) : หน้า 100

VAT มาใช้ ระบบบัญชีของไทย อาจจะไม่พร้อมสมบูรณ์ที่สุดเพื่อรับ VAT แต่ก็พร้อมมากพอที่จะใช้ VAT ปัญหาที่อยู่ว่า เรามีสิ่งจูงใจ(Incentive) ให้ทางธุรกิจทำบัญชีหรือไม่ การใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มอาจเป็นตัวเร่งตัวหนึ่งที่จะทำให้ระบบบัญชีธุรกิจของเราสมบูรณ์ขึ้น สำหรับความสำคัญในการเสียภาษีนั้น ผู้เสียภาษีของไทยมีความสำคัญค้ำไม่ยิ่งหย่อนกว่าประเทศใด หากภาษีที่เก็บเป็นไปอย่างเสมอภาค จะทำให้ผู้เสียภาษีแต่ละราย ไม่ได้เปรียบเทียบเปรียบเทียบในการแข่งขันย่อมจะยินดีให้ความร่วมมือสรุปแล้วเห็นว่าควรจะได้นำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้า

ตามบทความนี้ใช้ในการศึกษาถึงทัศนคติของผู้ประกอบการต่อภาษีมูลค่าเพิ่มว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มมีความเป็นธรรมเป็นตัวเร่งอย่างหนึ่งให้ผู้ประกอบการจัดทำบัญชีและเอกสารให้เป็นปัจจุบันมากขึ้นทั้งยังช่วยส่งเสริมการผลิตและส่งออก ดังนั้นการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้าเหมาะสมแล้ว

ม.ร.ว. จิตุมงคล โสณกุล (2536)⁷ ได้กล่าวว่าการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปในระบบภาษีอากรครั้งใหญ่ ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อเศรษฐกิจที่กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วแล้ว ยังมีผลต่อธุรกรรมของธุรกิจทุกแขนง ระยะเวลาพิเศษที่นำภาษีมูลค่าเพิ่มมายังคับใช้ พบว่าประสบความสำเร็จมาขึ้นหนึ่งแล้ว โดยผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ในทางปฏิบัติในด้านการปฏิบัติยังมีความสับสนและความเข้าใจไม่ถูกต้องอยู่บ้าง ซึ่งทางกรมสรรพากรพยายามหาวิธีแก้ไขอยู่ตลอดเวลา เพื่อเอื้ออำนวยต่อธุรกรรมของธุรกิจแต่ละประเภท ให้มีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและง่ายขึ้น โดยยังรักษาความเป็นกลางของระบบภาษีอากรที่ดีไว้

ตามบทความนี้มีความเห็นว่า ผู้ประกอบการทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากจนถึงปัจจุบันนี้ภาษีมูลค่าเพิ่มใช้บังคับจัดเก็บมาเป็นเวลาพอสมควรแล้วแต่ในทางปฏิบัติยังมีความสับสนและเข้าใจไม่ถูกต้องอยู่บ้างซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาถึงทัศนคติ และความรู้ความเข้าใจในภาษีมูลค่าเพิ่มในการวิจัยครั้งนี้

ทัศนีย์ มหาชนะศักดิ์วงศ์ (2536)⁸ ได้เขียนบทความว่า การนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้าผ่านไป 1 ปี ทุกสิ่งทุกอย่างจะเข้าที่เข้าทางโดยเร็วเกินคาด เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ เมื่อมีการนำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ในระยะเวลาเดียวกัน โดยรวม

⁷ สรรพากรสำส่น, 8 (สิงหาคม 2536) : 3

⁸ สรรพากรสำส่น, 1 (มกราคม 2536) : 1

แล้วทั้งในด้านผู้ประกอบการและผู้ปฏิบัติจัดเก็บภาษีอากร มีความคล่องตัวจะลุ่มลือช่วยในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการมีความเข้าใจและคิดเห็นพ้องกันถึงส่วนดีของภาษีมูลค่าเพิ่ม อย่างไรก็ตามอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ย่อมเกิดขึ้นและผันแปรไปตามความเจริญทางเศรษฐกิจ ความพยายามที่จะ ทำให้ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นระบบภาษีที่ด้สมบูรณ์แบบ รวมทั้งเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติกันได้อย่างถูกต้องนั้น จำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ให้ทันกับเหตุการณ์เสมอ โดยเฉพาะในด้านกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นจริงง่ายต่อการทำความเข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเองซึ่งตามบทความนี้ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาความรู้ความเข้าใจ ในภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้

เสนาะ อุนากุล (2533)^๑ ให้สัมภาษณ์ว่าผู้เสียภาษีจะต้องมีการจัดทำบัญชีเพิ่มขึ้น แต่คงเป็นปัญหาเฉพาะธุรกิจที่ดำเนินการแบบครอบครัวและไม่ค่อยมีการทำบัญชีเอาไว้ แต่ถ้าเป็นธุรกิจสมัยใหม่ก็คงจะไม่มีปัญหาแต่ประการใด

ตามบทความนี้แสดงให้เห็นทราบว่าผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กภายในครอบครัว อาจมีปัญหาไม่พร้อม ในการจัดทำบัญชีและเอกสาร ซึ่งจะได้รับผลกระทบจากการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เน้นให้ทำบัญชีและเอกสารใบกำกับภาษี และนำมาใช้ในการศึกษาปัญหาใบกำกับภาษีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved